
PWYLLGOR SAFONAU, 27.01.14

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Charles Wyn Jones, Eryl Jones-Williams a Michael Sol Owen.

Aelodau Annibynnol:- Mr Gwilym Ellis Evans (Cadeirydd), Ms Linda Byrne, Miss Margaret E.Jones, Mr Sam W.Soyza a'r Dr Einir Young.

Aelod Pwyllgor Cymunedol:- Mr David Clay.

Hefyd yn Bresennol: Dilys Phillips (Swyddog Monitro), Iwan Evans (Dirprwy Swyddog Monitro), Arwel E.Jones (Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol), Sion Huws (Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Yn bresennol ar wahoddiad y Cadeirydd: Y Cyngorydd Lesley Day (Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd).

Croesawyd y Cyngorydd Lesley Day i'r cyfarfod.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Eglurodd y Cyngorydd Eryl Jones-Williams ei fod wedi derbyn manylion dau achos yn eitem 9 ar y rhaglen – Honiadau yn erbyn Aelodau (achosion 201300346 a 3982/201301430) gan gynghorydd arall ac o'r herwydd na fyddai'n cymryd rhan mewn trafodaeth ar yr achosion, er nad oedd ganddo fuddiant personol yn yr eitem.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 30 Medi, 2013 fel rhai cywir.

3. ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL DYFARNU CYMRU 2012-2013

Cyflwynwyd er gwybodaeth – adroddiad blynyddol Panel Dyfarnu Cymru 2012-2013.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad er gwybodaeth.

4. COFRESTR RHODDION A LLETYGARWCH

Cyflwynwyd – adroddiad blynyddol y Swyddog Monitro ar y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch i Aelodau. Gofynnwyd i'r aelodau gynnig unrhyw sylwadau ar yr adroddiad gan hefyd gynnig arweiniad pellach ynglŷn â chyhoeddi'r gofrestr ar wefan y Cyngor.

Nododd y Swyddog Monitro, er bod ychydig mwy o gynghorau cymuned wedi ymateb i'r holiadur ers iddi baratoi'r adroddiad, mai prin hanner yn unig oedd wedi ateb. O'r rheini, 'roedd 10 yn cadw cofrestr ac nid oedd yr un datganiad wedi'i wneud ers Mai 2012.

Trafodwyd rhesymau posib' dros y nifer isel o ddatganiadau yn y Cyngor Sir a'r cynghorau cymuned, e.e. dim cynigion o roddion / lletygarwch yn cael eu gwneud, anwybodaeth ynglŷn â'r angen i gofrestru neu dybiaeth nad yw rhodd yn ddigon pwysig i fod angen ei gofrestru. Pwysleisiwyd y dylai cynghorwyr sir fod yn ymwybodol o'r angen i gofrestru gan fod y Protocol Rhoddion a Lletygarwch wedi bod gerbron y Cyngor llawn ar 2 Mai y llynedd.

Nodwyd y byddai'n ddiddorol gweld sut mae'r sefyllfa'n cymharu gyda chynghorau sir eraill.

Trafodwyd dulliau o godi ymwybyddiaeth:-

- clercod cynghorau cymuned ynglŷn â'r angen i gadw cofrestr rhoddion a lletygarwch;
- cynghorwyr sir sydd mewn swyddi dylanwadol, e.e. aelodau Cabinet a chadeiryddion pwyllgorau penodol, ynglŷn â'r drefn a'r angen iddynt wneud datganiadau. Nodwyd hefyd bod aelodau'r Pwyllgor Pensiynau yn derbyn cryn dipyn o letygarwch.

Awgrymwyd gofyn i'r cynghorau cymuned adrodd ynglŷn â'u cofrestrau / datganiadau i'r Swyddog Monitro yn flynyddol.

Trafodwyd priodoldeb cyhoeddi cofrestr Gwynedd ar wefan y Cyngor. Awgrymwyd peidio gwneud hynny ar hyn o bryd, gan baratoi yn y cyfamser, fel bod y data mor dryloyw â phosib' ar gyfer ei gyhoeddi pan fydd raid.

PENDERFYNWYD

- (a) Nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.**
- (b) Gwneud gwaith cymharu gyda siroedd eraill a chyflwyno'r wybodaeth fel rhan o'r adroddiad blynyddol nesaf yn Ionawr 2015.**
- (c) Anfon holiaduron i'r holl gynghorau cymuned yn flynyddol o hyn allan.**
- (ch) Gohirio cyhoeddi'r gofrestr ar wefan y Cyngor am y tro a pharatoi ar gyfer pan fydd raid gwneud hynny gan ailystyried y mater ymhen blwyddyn.**

5. Y GOFRESTR FUDDIANNAU

Cyflwynwyd – adroddiad blynyddol y Swyddog Monitro ar y Gofrestr Fuddiannau a'r datganiadau a wnaed yn ystod y flwyddyn gan aelodau. Gofynnwyd i'r aelodau gynnig unrhyw sylwadau ar gamau i'w cymryd mewn perthynas â chofrestru buddiannau gan hefyd gynnig sylwadau ar y ffurf orau o gyhoeddi'r gofrestr ar y we.

Nododd y Swyddog Monitro fod 34 o gynghorau cymuned wedi ymateb i'r holiadur erbyn hyn; bod 5 ohonynt yn cofnodi buddiannau ar ddechrau tymor y Cyngor a 29 yn cofnodi buddiannau yn ystod cyfarfodydd.

Nododd y Swyddog Monitro ymhellach fod cryn waith i'w wneud i gael y neges drosodd i'r cynghorau cymuned ynglŷn â'r angen i gyhoeddi datganiadau ar y we. Eglurodd fod pob cyngor cymuned wedi cael cynnig grant o £500 gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu gwefan, yn rhannol ar gyfer cyhoeddi datganiadau, ond 'roedd nifer ohonynt wedi gwrthod y grant gan ddweud nad oeddent yn dymuno datblygu gwefan, heb sylweddoli bod hyn yn mynd i fod yn orfodaeth arnynt.

Nodwyd, pe bai ffurflenni buddiannau'r aelodau yn cael eu sganio ar y we, byddai'n rhaid sicrhau eu bod yn glir ac yn ddarllenadwy.

PENDERFYNWYD

- (a) Nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.
- (b) O ran y camau i'w cymryd mewn perthynas â chofrestru buddiannau, dylid datgan pryder ynglŷn â'r pwysau gwaith cynyddol ar glercod a'r ffaith nad yw cynghorau cymuned yn teimlo bod ganddynt adnoddau digonol i gynnal gwefannau.

6. SAFON GWYNEDD A'R DREFN DDATRYS LEOL

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn manylu ar weithrediad Safon Gwynedd ac yn cynnig diwygiadau i'r Drefn Ddatrys Leol yng ngoleuni'r profiad o ymdrin â 4 cŵyn o dan y drefn honno yn ystod y cyfnod Mai 2012 i Ragfyr 2013.

PENDERFYNWYD

- (a) Nodi a derbyn cynnwys yr adroddiad.
- (b) Cynnig y diwygiadau canlynol i'r Drefn Ddatrys Leol:-
  - (i) Na ddylai'r Swyddog Monitro gamu o'r neilltu yn ystod Cam 1 o'r broses a gadael i swyddogion eraill roi cyngor, oherwydd ar y cam yma mae'r gwaith manwl yn digwydd i sefydlu'r ffeithiau ac yma hefyd mae'r cyfle gorau i ddatrys cŵyn drwy drafod a negodi gyda'r aelodau a rhwng aelodau. Pe byddai yna achos y bu'r Swyddog Monitro yn ymdrin ag ef yn cyrraedd cam 3 o'r broses, byddai'n rhaid i'r Dirprwy Swyddog Monitro, neu gynrychiolydd arall, gynghori'r Pwyllgor Safonau.
  - (ii) Y dylai'r drefn gyfeirio at yr angen i gynnal ymchwiliad i sefydlu a oes sail i gŵyn cyn symud ymlaen i'r cam nesaf.
  - (iii) Y dylai'r drefn fod yn fwy hyblyg o ran pwy ddylai fod yn bresennol mewn cyfarfodydd cymodi.

7. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd er gwybodaeth – adroddiad y Swyddog Monitro ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau.

Cyflwynwyd hefyd gopi o benderfyniad Panel Dyfarnu Cymru yn achos apêl y Cynghorydd A.M.Jones yn cadarnhau penderfyniad y Pwyllgor Safonau bod y Cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad a'r penderfyniad i'w wahardd rhag bod yn aelod o Gyngor Gwynedd am dri mis.

Amlinellodd y Rheolwr Cydraddoldeb ac Iaith y drefn statudol oedd yn ei gwneud yn ofynnol i'r pwyllgor gyhoeddi adroddiad ar ganlyniad yr ymchwiliad ac i'r Swyddog Monitro gyhoeddi'r adroddiad hwnnw ar wefan y Cyngor. Nododd hefyd fod cyfnod o waharddiad y Cynghorydd Jones wedi dod i rym ar 21 Ionawr.

Ar nodyn cyffredinol, nodwyd y byddai'n fuddiol, o safbwynt tracio, petai'r adroddiadau o hyn allan yn nodi dyddiad derbyn pob cŵyn.

Gan gyfeirio at ran 2.7 o'r adroddiad, mynegwyd siomedigaeth bod enw'r person wedi'i ddatgelu yn y Wasg a gofynnwyd am gofnodi'r ffaith nad oedd yr enw wedi'i ryddhau gan y Swyddog Monitro na'r Pwyllgor Safonau.

PENDERFYNWYD

- (a) Bod y Rheolwr Cydraddoldeb ac Iaith yn paratoi adroddiad ar ganlyniad yr ymchwiliad a bod y Swyddog Monitro yn ei osod ar wefan y Cyngor.
- (b) Cwyno wrth y Panel Dyfarnu bod eu llythyr wedi ei dderbyn yn uniaith Saesneg, gan ddwyn y mater i sylw'r Comisiynydd Iaith, os oes angen.

- (c) Cyfarwyddo'r Cynghorydd Jones i baratoi llythyr o ymddiheuriad, a'i anfon at Gadeirydd y pwyllgor hwn i'w gymeradwyo, cyn ei anfon at yr achwynydd. Dylid hefyd egluro wrth y Cynghorydd Jones fod y panel wedi nodi bod ei lythyr blaenorol o ymddiheuriad yn dilyn gwrandawriad y Pwyllgor Safonau ym Medi 2012 yn annigonol.
- (ch) Cyfarwyddo'r Cynghorydd Jones i dderbyn hyfforddiant ar y Protocol Cyfryngau Cymdeithasol i Gynghorwyr.
- (d) Y dylai'r adroddiadau o hyn allan nodi dyddiad derbyn pob cŵyn.

8. FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Cyflwynwyd – cofnodion cyfarfod y Fforwm a gynhaliwyd ar 21 Hydref, 2013.

Mynegwyd anniddigrwydd bod y cofnodion ar gael yn Saesneg yn unig. Mewn ymateb, eglurodd y Rheolwr Cydymffurfiaeth ac Iaith fod y cyfarfod hwn wedi'i gynnal yng Nghyngor Wrecsam, ac er mai Cyngor Conwy oedd yn parhau i weinyddu'r Fforwm, cyfrifoldeb Wrecsam, fel y cyngor oedd yn cynnal y digwyddiad, oedd darparu'r cofnodion. Ychwanegodd ei fod wedi gwneud ymholiadau a bod y swyddog yng Nghonwy wedi gofyn i'r swyddogion yn Wrecsam am gyfieithiad.

PENDERFYNWYD

- (a) Bod David Clay i fynd i gyfarfod nesaf y Fforwm, os nad yw'r Is-gadeirydd ar gael.
- (b) Tynnu sylw Cyngor Wrecsam at y ffaith bod eu methiant i ddarparu fersiwn Gymraeg o'r cofnodion yn esgeulustod ar eu rhan a phwysleisio nad yw'r pwyllgor hwn yn dymuno derbyn cofnodion uniaith Saesneg eto.

9. PROTOCOL CYSWLLT AELOD/SWYDDOG

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn argymhell i'r pwyllgor gymeradwyo'r Protocol Safonol sydd yn y Cyfansoddiad Modylaidd newydd i'r Cyngor i'w fabwysiadu, ond gyda rhai diwygiadau er mwyn cynnwys ynddo'r materion rheini ym Mhrotocol presennol y Cyngor sydd o bwys mwyaf i'r pwyllgor.

Gan gyfeirio at ran 8 o'r Protocol – Cynnwys Cynghorwyr Wardiau, nododd aelod fod Cyfarfod Paratoi'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol wedi penderfynu y dylai ef a'r Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu ystyried achosion o ddiffyg rhannu gwybodaeth gyda chynghorwyr lleol ac awgrymodd y dylid gohirio ymchwilio i gwynion o'r fath hyd oni fo'r Protocol newydd wedi'i fabwysiadu. Cydsyniodd y Swyddog Monitro i hyn.

PENDERFYNWYD argymhell y ffurf newydd o Brotocol Cyswllt Aelod/Swyddog (Atodiad 1 i'r adroddiad) i'r Cyngor ei fabwysiadu yn ei gyfarfod blynyddol ym mis Mai er mwyn cael gwell cysondeb gyda chynghorau eraill yng Nghymru ac er sicrhau gwell eglurder.

10. PROTOCOL CYFRYNGAU CYMDEITHASOL I GYNGHORWYR

Cyflwynwyd – adroddiad yr Uwch Reolwr Comisiynu Corfforaethol yn gofyn i'r pwyllgor gymeradwyo protocol ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol gan gynghorwyr.

Nododd Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democraataidd ei bod o'r farn y dylid cryfhau'r rhan o'r protocol sy'n ymdrin ag anogaeth ac awgrymodd gynnwys y geiriad "*Dim annog ymddygiad sy'n groes i'r Protocol hwn gan eraill*" yn lle'r pwynt bwled olaf ym mharagraff 6.

I'r gwrthwyneb, awgrymwyd gan eraill y byddai cryfhau'r cymal yn ormodol yn rhwystri drafodaeth agored. Nodwyd hefyd bod ymrafael geiriol yn rhan naturiol o wleidyddiaeth, ond 'roedd yna linell na ddylid ei chroesi, a'r her oedd diffinio'r llinell honno.

Awgrymwyd arddel geiriad i'r perwyl na ddylai aelodau ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol i annog unrhyw fath o ymgyrch bersonol faleisus yn erbyn pobl eraill.

Diolchwyd i'r Grŵp Tasg Protocol Cyfryngau Cymdeithasol, Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democraidd a'r Uwch Reolwr Comisiynu Corfforaethol am eu gwaith.

PENDERFYNWYD

- (a) Argymhell i'r Cyngor ar 6 Mawrth gymeradwyo'r Protocol Cyfryngau Cymdeithasol i Gynghorwyr yn amodol ar newid geiriad y rhan o'r protocol sy'n ymdrin ag anogaeth i bwysleisio na ddylid cynnal ymgyrch bersonol maleisus yn erbyn person.**
- (b) Y dylid darparu sesiynau hyfforddiant ar y Protocol i aelodau yn ardaloedd Arfon, Dwyfor a Meirionnydd gan wahodd yr aelodau cyfetholedig i fod yn bresennol hefyd.**

Dechreuodd y cyfarfod am 11.00am a daeth i ben am 1.10pm.